

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА, Мома Капор

Пре тридесет пет година, добио сам дописницу, једно, већ одавно заборављено и ишчезло средство за дописивање: танки, жути картон на коме је већ била одштампана поштанска марка – жућкасто-сиво и сирото, баш као и суморно време у коме смо тада живели. На дописници је писаћом машином било откуцано да ме на разговор у Нови Сад, позива Драшко Ређеп, тадашње критичарско и уредничко име у великој моди. Сео сам одређеног дана на јутарњи воз и гледао кроз мутна стакла јесењи равничарски предео по коме је сипела досадна, панонска киша. Обожавам возове. У њима сам учио прве стране речи са месинганих таблица испод прозора: *Ne pas se pencher en dehors de la fenetre! Nicht hinaus lehnen! E perikolosu sporgersi!* У тоалету је писало, на свим важнијим језицима, да је забрањена употреба за време задржавања у станици. Средња Европа! Те речи, изливане у месингу, звучале су тајанствено; из њихове ортографије, као да је било изливен споменик *Middle Europe* -у, за којом смо безуспешно чезнули: романтика *Оријент-експреса* Агате Кристи, романи Вики Баум о далеким, луксузним хотелима, Кафка и Музил, Фројд и Шенберг, Густав Климт и Егон Шиле – грмљавина точкова тог воза, који је путовао на север (можда чак и до Пеште!), поседовала је ритам најузбудљивијих, драматичних деоница симфонија Густава Малера. Пустио сам воду, мада је воз стајао у Инђији.

Био сам, као и обично тих година, без пртљага, са рукама у џеповима. Извадио сам их тек у Матици српској, где ме је, необично учтиво, дочекао Драшко Ређеп, један фини млади господин, већ уморан од многих сусрета са знаменитим надреалистима и писцима тротомних сага о буденброковској пропасти старих војвођанских породица. Као да га сад видим; у добро скројеном сивом оделу са краватом, окруженог, неким, изгледа, веома запосленим људима из света књига. Пред њим је, дакле, стајао млад београдски новинар, тек изашао из казненог винковачког пука, где су га послали због тога што је слушао амерички џез и тако квариио омладину. Мршав, са очима које још нису изгубиле сјај, у којима се цаклила нада да се очекује чудо, и са извесном, истина малом, репутацијом чије је кратке приче тек понеко примећивао.

стигао сам из града у коме су уредници пили, углавном, *рубинов* вињак и свима говорили *ти*, и био помало запањен што ми се један, тако угледан новосадски господин, обраћа са *ви*. Остали смо на *ви* до дана данашњег.

Укратко, пошто сам био послужен чајем, Драшко Ређеп ми је саопштио да очекује мој рукопис, јер је тада био уредник едиције „Прва књига”. Ко би био објављен тамо, могао је бити сигуран да га очекује велика будућност, али ја нисам имао књигу, а нисам имао ни намеру да је икада напишем. У чистој самоодбрани, да преживим, писао сам, углавном, за новине и часописе, а било ми је изведено и неколико радио-драма које су, истина, отишле у (в)етар. И, ето, стајао сам пред литерарним жрецом, који је имао моћ да додељује свете корице раскупусаним свежњевима почетничких рукописа. Новинари, иначе, беже од корица, као ђаво од крста, мада међу њима има много раснијих писаца него међу званичним књижевницима, у то време, већ укориченим у тешка сива одела са хемијским оловкама у џеповима и поучним значкама на реверима. Укратко, обећао сам Драшку Ређепу, да ћу му свакако донети своју прву књигу, а ево, доносим му (надам се, не) последњу. Истина, мало касним са обећаним рукописом, али шта је то тридесет пет година

за књижевност! Ко ме је данас важно, и ко зна, да ли су се Камијеве *Свеске* или Андрићеви *Знакови поред пута* (не падајући ми на памет да се поредим са тим великанима), појавили двадесет или тридесет година пре или касније? Зар је то уопште важно? Важно је једино то, да сам после тридесет и пет година, на извесно време, повратио оно драгоцено, већ одавно изгубљено узбуђење са којим се пише прва књига. Има ли већег хонорара од тог осећања? У овој књизи, *Од истог писца*, сакупљено је много тога што ми се дешавало последњих пола века; неки звукови, неке реченице, неке мисли, нека лица и догађаји, а пре свега, онај сјај у очима и она давна нада да ћу једанпут и ја стећи корице док сам писао ове одломке или их говорио у пера, микрофоне и камере новинара чије сам листове надживео. Ево, уместо са светлосмеђом, доносим Ређепу овај рукопис са потпуно белом косом, надајући се да ће ми се у топлој редакцији „Прометеја” отопити снег са ње и да ћу поново бити светлосмеђи момак од пре тридесет пет година. Господине Ређеп, извините што мало касним, али знате већ наше возове и мостове, који су навикли да буду често рушени.